

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИЗ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**Збірник тез доповідей
I Науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

20-21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

Львів 2022

«Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності»: збірник тез доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Львів, 20-21 жовтня 2022 року. Львів: ЛДУБЖД, 2022. 404 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Збірник укладено за тезами доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності» 20-21 жовтня 2022 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- ✓ Секція 1. Особистість в екстремальних умовах: психолого-педагогічні аспекти.
- ✓ Секція 2. Мовні моделі світу у термінологічному, перекладознавчому та прикладному вимірі.
- ✓ Секція 3. Прикладні аспекти соціальної роботи: сучасні тенденції, виклики та перспективи.
- ✓ Секція 4. Актуальні проблеми підготовки фахівців закладів вищої освіти в умовах кризового суспільства.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

5. Шегда А.В. Прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику. Теоретичні та прикладні питання економіки. 2011. Випуск 26. С. 5–16.

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНО- ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

ад'юнкта Лілія ПИЛИПЕНКО

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

В умовах сьогодення дослідження формування професійно-екстремальної компетентності майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту України та їхньої професійної підготовки є актуальним, так як спостерігається стрімке збільшення кількості й масштабів надзвичайних ситуацій різноманітного характеру, де робота психолога є необхідною. Відповідно, сучасність висуває все нові вимоги до організації процесу професійної підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Суспільство потребує фахівців, здатних кваліфіковано надавати екстрену психологічну допомогу потерпілим, психологічну підтримку внутрішньо переміщеним особам; реалізовувати заходи психопрофілактики й психологічного відновлення, а також психологічного супроводу осіб рядового і начальницького складу під час виконання завдань за призначенням. Тому основним завданням професійної освіти виступає підготовка кваліфікованої особистості із набутими й необхідними їй компетентностями. Окрім спеціальних знань психолог ДСНС повинен витримувати високе психоемоційне навантаження, швидко реагувати та приймати відповідні рішення, бути готовим до непередбачуваних ситуацій та різноманітних реакцій людей.

Професійну компетентність активно вивчали такі зарубіжні науковці, як Е. Зеєр, І. Зімня, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Новіков, Дж. Равен, Л. Хомс та українські вчені Л. Боровик, Ю. Вінтюк, Ж. Вірна, Т. Григоренко, І. Зязюн, С. Максименко, Н. Мась, Н. Ничкало, О. Овчарук, Н. Перегончук, Н. Пов'якель, Л. Філатова, Н. Чепелева та ін.

До групи дослідників, які вивчали та виділяли екстремальну компетентність відносимо І. Амінов, А. Маркова, С. Пазухіна, О. Погорелов, О. Цільмак, О. Шинкаренко. На думку вищезгаданих науковців, яку ми підтримуємо, це компонент професійної компетентності, що відіграє важливу роль в підготовці фахівців ризиконебезпечного спрямування.

Так, наприклад, А. Маркова виділяє екстремальну компетентність, як спроможність діяти в умовах, що раптово ускладнились, наприклад, при різноманітних аваріях, а також порушеннях технологічних процесів, а також як компонент професійної компетентності [1].

Українська вчена О. Цільмак досліджувала екстремальну компетентність фахівців кримінальної міліції. Автор вважає, що основою екстремальної компетентності є мотивація, емоційно-оціночні, когнітивні, вольові, операційні дії та набутий досвід [5]. Дослідниця під підґрунтям екстремальної компетентності розглядає психофізіологічні властивості, як здатність до тривалого напруження сенсорних систем в умовах моногонії, швидкість реагування на небезпеку; індивідуально-психологічні властивості, професійно значущі якості, мотивація. До емоційно-вольових якостей відносить автор цілеспрямованість, наполегливість, схильність до виправданого ризику, сміливість, самовладання й витримку. Власне ці вище перелічені якості сприяють ефективній роботі в екстремальних умовах. Більше того О. Цільмак розрізняє свідому й несвідому екстремальну компетентність. Свідомо екстремальна компетентність передбачає усвідомлення особи, що вона знає, що входить в зміст оперативно-розшукової діяльності в складних екстремальних ситуаціях та свідомо здійснює її. Відповідно, несвідомо передбачає інтегровані, вбудовані в поведінку правоохоронця і йому не потрібно думати про свою діяльність [5].

О. Погорелов трактує екстремальну компетентність, як індивідуальну характеристику особистості, що проявляється в її прагненні і здатності успішно й безпечно виконувати професійні завдання, тим самим зберігаючи свою цілісність в екстремальних ситуаціях [4].

Під професійно-екстремальною компетентністю ми розуміємо складну систему діяльнісно-рольових знань, вмінь, навичок та особистісних (професійно важливих якостей) характеристик, які забезпечують здатність і готовність фахівця ефективно виконувати професійні завдання в особливих та екстремальних умовах. Професійно-екстремальна компетентність сприяє трансформуванню впливу екстремальної ситуації в нові можливості особистості.

Багатогранність професійно-екстремальної компетентності слід враховувати під час підготовки майбутніх психологів. Так, Р. Сірко зазначає, що професійна підготовка психологів має багаторівневий характер та її необхідно здійснювати з позицій урахування специфіки екстремальної діяльності та професійно-важливих рис фахівця [3].

А. Литвин та Л. Руденко виділяють важливим компонентом підготовки психологів оперативно-рятувальної служби екстремально-психологічні вміння та навички, які забезпечують високу практичну здатність до подолання психологічних труднощів і вирішення різноманітних психологічних завдань. Наприклад, уміти виявляти психологічні аспекти надзвичайних ситуацій, обирати конструктивні методи екстремально-професійних дій, грамотно спілкуватись під час екстремально-професійної діяльності, виконувати завдання психологічного впливу, а також виявляти самовладання та саморегуляцію під час роботи в надзвичайній ситуації [2].

Отже, сучасна система вищої школи в Україні потребує нового погляду на професійну підготовку психологів екстремального профілю, враховуючи введення воєнного стану та значну потребу населення в отриманні якісної екстреної психологічної допомоги тощо. Тому, ми вважаємо, що професійно-екстремальна компетентність майбутніх психологів, є важливою складовою їхньої підготовки, аби вони були здатним конструктивно діяти й реагувати в умовах, що раптово ускладнились.

Література:

1. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К. Маркова. – Москва: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. – 308 с.
2. Литвин А., Руденко Л. Особливості професійної підготовки психологів оперативно-рятувальної служби. *Освітньо-наукове*

забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України: тези II Міжнар. науково-практ. конф., м. Хмельницький, 25 листопада 2021 р. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2021. С. 597–99.

3. Сірко Р.І. Професійна підготовка майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби до діяльності в екстремальних умовах : монографія. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2017. 482 с.

4. Погорелов А.Г. Экстремальная компетентность в профессиональной деятельности // *Известия Технологического института ФГОУ ВПО «Южный федеральный университет»*. – 2006. – № 13 (68). – С. 305–311.

5. Цільмак, О.М. Компетентність фахівців кримінальної міліції в екстремальних ситуаціях/ О.М. Цільмак /*Актуальні проблеми психології*. Т.7, вип.20, ч. 2. – К., 2009. – С. 228-232.

ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ТА ЇХНЯ РОЛЬ У ПОДОЛАННІ ТРИВОГИ У ЦИВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Валерія СМІРНОВА

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Більшість людей переконані у негативному впливі комп'ютерних ігор. Однак нині ведуться наукові дослідження, які вказують на позитивний вплив комп'ютерних ігор на психіку учасників бойових дій та цивільних людей. Ігротерапія у випадку з комп'ютерними іграми має такий позитивний вплив: покращує наш розумовий розвиток, розвиває дрібну моторику, логічне і стратегічне мислення або ж мислення у критичних ситуаціях та допомагає впоратись із тривожністю й агресією.

До позитивних психологічних ефектів, які можна сформувати за допомогою комп'ютерних ігор, відносять:

- розвиток дрібної моторики;
- розвиток когнітивних процесів: пам'яті, уваги, мислення та інтелектуальних функцій у цілому;

Христина НАВИТКА

**КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ ЯК КРИТЕРІЙ УСПІШНОСТІ
В РОБОТІ ТА ОСОБИСТОМУ ЖИТТІ93**

Тетяна НАЗАРОВЕЦЬ

**ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ І
ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ98**

Жанна НОВІКОВА

**АНАЛІЗ ЧИННИКІВ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ОСОБИСТІСТЮ У
НЕВИЗНАЧЕНИХ СИТУАЦІЯХ100**

Лілія ПИЛИПЕНКО

**ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ОПЕРАТИВНО-
РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ104**

Валерія СМІРНОВА

**ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ТА ЇХНЯ РОЛЬ У
ПОДОЛАННІ ТРИВОГИ У ЦИВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ107**

Аліна СИНЧУК, Оксана СТЕЛЬМАХ

**ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК Я-КОНЦЕПЦІЇ
МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ110**

Роксолана СІРКО

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ПСИХОЛОГІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ ТА
ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ114**

Володимир СЛОБОДЯНИК

**ЕТИМОЛОГІЧНИЙ ТА ЛЕКСИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНУ
«САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ПОВЕДІНКА»119**

Василь СТАСЮК, Володимир ДИКУН

**ЗМІСТ І ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ123**